

DOI Number: 10.30520/tjsosci.668297

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN HIV/AIDS HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ VE TUTUMLARI¹

KNOWLEDGE AND ATTITUDES OF STUDENTS FROM VOCATIONAL SCHOOL OF HIGHER EDUCATION TOWARDS HIV/AIDS

Emel BAHADIR YILMAZ²

Arzu YÜKSEL³

ÖZET

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin AIDS hakkındaki bilgi düzeylerini ve tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında, bir devlet üniversitesinin meslek yüksekokulunda okuyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 343 öğrenci, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler Öğrenci Bilgi Formu, AIDS Bilgi Ölçeği (ABÖ) ve AIDS Tutum Ölçeği (ATÖ) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler ile Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Spearman Korelasyon testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin %55,4'ü kadın olup %51,9'u 20-21 yaşındadır. %23,3'ünün daha önce AIDS hakkında bilgi aldığı ve %57,1'inin AIDS hakkında eğitim almak istediği belirlenmiştir. ABÖ puan ortalamalarının bulaşma yolları boyutunda 5,10±2,12, korunma ve genel bilgi boyutunda 4,19±2,31 ve tedavi boyutunda 3,98±1,19 olduğu belirlenmiştir. ATÖ alt boyut puan ortalamaları değerlendirildiğinde, olumlu tutum için 34,21±8,14 ve stigma için 18,29±4,42 olarak belirlenmiştir. Korelasyon sonucunda, bulaşma yolları ile olumlu tutum arasında zayıf ve pozitif yönde, bulaşma yolları ile stigma arasında zayıf ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır (p<0,05). Ayrıca, korunma ve genel bilgi ile stigma arasında zayıf ve pozitif yönde ve tedavi ile stigma arasında zayıf ve negatif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur (p<0,05). Yapılan karşılaştırmalarda yaşın, cinsiyetin, kardeş sayısının, yaşanan coğrafi bölgenin, babanın eğitim düzeyinin ve AIDS hakkında bilgi okuma durumunun ABÖ puanlarını etkilediği belirlenmiştir (p<0,05). ATÖ puan ortalamalarını ise cinsiyet ve babanın eğitim düzeyinin etkilediği saptanmıştır (p<0,05).

Sonuç olarak, sosyodemografik değişkenlerin öğrencilerin AIDS hakkındaki bilgi ve tutumlarını etkilediği belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun AIDS hakkında bilgi almadığı ve yarısından fazlasının konuya ilişkin eğitim almak istediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencisi, AIDS, Bilgi, Tutum, Stigma.

¹ Bu çalışma, 19-21 Aralık 2019 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen 6. Uluslararası 17. Ulusal Hemşirelik Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ebahadiryilmaz@yahoo.com

³ Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, arzualtunay76@gmail.com

ABSTRACT

The aim of this descriptive study was to determine the factors affecting the knowledge and attitudes of university students about AIDS. The study population consisted of a total of 343 students studying at a vocational school of a state university in the 2018-2019 academic year, who agreed to participate in the study. Data were collected by using Student Information Form, AIDS Knowledge Scale (AKS) and AIDS Attitude Scale (AAS). Data were evaluated by using descriptive statistics, Mann–Whitney U-test, Kruskal–Wallis test and Spearman's rank correlation coefficient test.

Of the students, 55.4% were female and 51.9% were 20-21 years old. The percentage of those who stated that they had received information about AIDS before was 23.3% and 57.1% of them was observed to want to receive training about AIDS. The mean AKS scores were found to be 5.10 ± 2.12 , 4.19 ± 2.31 , and 3.98 ± 1.19 in the dimensions of ways of transmission, protection and general knowledge, and treatment, respectively. When the mean scores obtained from AAS sub-dimensions were evaluated, mean positive attitude score was found to be 34.21 ± 8.14 and the mean stigma score was found to be 18.29 ± 4.42 . Correlation analysis showed a weak and positive correlation between the ways of transmission and positive attitude dimensions and a weak and negative correlation between stigma and ways of transmission dimensions ($p < 0.05$). Furthermore, a weak and positive correlation was observed between protection & general knowledge and stigma and a weak and negative correlation between treatment and stigma ($p < 0.05$). Factors affecting AKS scores were found to be age, gender, number of siblings, geographical region, education level of the father and obtaining information about AIDS whereas mean AAS scores were influenced by gender and education level of the father ($p < 0.05$).

In conclusion, this study has shown that students' knowledge and attitudes about AIDS are affected by sociodemographic variables. Majority of the students has been found to not receive information about AIDS and more than half of them has been seen to want to get an education in this regard.

Keywords: University students, AIDS, Knowledge, Attitude, Stigma.

GİRİŞ

Dünyada önemli bir salgın sorunu oluşturan insan bağışıklık yetersizliği virüsü (HIV) enfeksiyonu ve edinsel immün yetmezlik sendromu (AIDS)'nin kontrol altına alınması için yaklaşık son 40 yıldır çalışmalar yürütülmektedir (Gökengin, 2018). Yürütülen bu çalışmalarla, 2010 yılından beri AIDS'ten kaynaklanan ölümlerin %34 oranında azaldığı belirtilmektedir (UNAIDS, 2018). Ancak veriler Türkiye'deki AIDS vakalarının artısta olduğunu göstermektedir. Sağlık Bakanlığı (2019) verileri, Türkiye'de 2011 yılında HIV pozitif kişi sayısının 676 iken, 2018 yılında bu sayının dört katından daha fazla bir artış ile birlikte 3248 olduğunu göstermektedir. Bu vakaların %84'ünü Türk vatandaşlarının oluşturduğu, HIV pozitif olan yabancı uyruklu vatandaşların sayısının oldukça az olduğu bildirilmektedir. Bu nedenle, erken yaşlarda bireylerin AIDS hakkındaki bilgi düzeylerinin ve tutumlarının geliştirilerek kendilerini nasıl koruyacaklarını bilmeleri önem taşımaktadır.

AIDS, insan bağışıklık yetersizliği virüsünün yol açtığı bulaşıcı bir hastalıktır. Virüs, HIV-pozitif bireylerin kan, sperm, vagina salgısı ile anne sütünde bulunur ve virüs taşımayan bir kişinin vücuduna damar yoluyla, anüs, rektum, vagina, penis, ağız, göz ve burun gibi

organların mukozalarından ya da derideki kesik ve çatlaklardan girebilir (Klimik Derneği, 2016). Virüs kronik bir enfeksiyon hastalığına yol açmakta, bağışıklık sisteminin baskılanması sonucunda fırsatçı enfeksiyonlar ile seyreden AIDS tablosuyla da ölümcül sonuçlara yol açabilmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2019). Yüksek mortalite ve morbidite nedeni olan HIV/AIDS hastalığına Türkiye'de en sık 20-49 yaş arasında rastlanılmaktadır (Tümer ve Ünal, 2001). Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin risk altında olduğunu göstermektedir.

Üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeylerinin ve tutumlarının değerlendirildiği bir çalışmada, bilgi düzeylerinin iyi olduğu ama bilgilerinin tutum ve davranışlarına yansımadağı belirtilmiştir (Özdemir, Feyzioğlu, Doğan, Baykan ve Baysal, 2006). Özalp, Tanır, Ilgın, Karataş ve Ilgın (2012)'in çalışmasında üniversite öğrencilerinin hem cinsel yolla bulaşan hastalıklar hem de bu hastalıklardan korunma hakkında daha fazla bilgiye gereksinim duydukları belirlenmiştir. Ekşi ve Kömürcü (2014)'nün çalışmasında ise öğrencilerin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve yaklaşık üçte ikisinin bu konuda bilgi almak istedikleri saptanmıştır. Çınar, Özkan, Aslan ve Alataş (2019)'ın 1563 üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada, öğrencilerin %83,2'sinin Human Papilloma Virüsünü (HPV) hiç duymadığı, %57,6'sının nasıl bulaştığını ve %53,8'inin HPV için risk faktörlerini bilmediği tespit edilmiştir. Çalışmalarda görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgiye gereksinim duydukları söylenebilir.

Öğrencilerin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi aldıkları kaynaklar incelendiğinde ise bilgi eksikliğinin profesyonel bilgi kaynaklarına ulaşmadaki yetersizlikten kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun HIV/AIDS hakkında bilgi almak için başvurdukları kaynağın TV veya radyo olduğu saptanmıştır (Özdemir vd., 2006). Bir başka çalışmada, öğrencilerin cinsel yolla bulaşan hastalıklar, aile planlaması ve korunma yöntemleri hakkında bilgi almada gazete-dergi, televizyon ve interneti tercih ettikleri belirlenmiştir (Özalp vd., 2012). Bir başka çalışmada ise öğrencilerin çoğunluğunun ilk sırada internette ve ikinci sırada arkadaşlarından bilgi aldıkları bildirilmiştir (Yazganoğlu, Özarmağan, Tozeren ve Özgülner, 2012). Bu bulgular, öğrencilerin bilgi almak için sağlık profesyonellerini fazla tercih etmediğini ve bu nedenle de HIV/AIDS hakkında yanlış bilgiye sahip olabileceklerine işaret etmektedir.

HIV/AIDS'ten korunmada, sağlıklı cinsel deneyim ve aile planlaması yöntemleri hakkında sahip olunan bilgi önem kazanmaktadır. Üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalar cinsel ilişki deneyimi olan öğrencilerin azımsanmayacak bir sayıda olduğunu, cinsel ilişki sırasında korunmama ve birden fazla cinsel partnere sahip olma gibi riskli davranışlarda bulduklarını göstermiştir (Yazganoğlu vd., 2012; Aslan, Bektaş, Başgöl, Demir ve Vural, 2014). Yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %31'inin aktif cinsel yaşamlarının olduğu ve yaklaşık %50'sinin de çok eşliliği olumlu bir seçim olarak gördükleri belirlenmiştir (Civild ve Yıldız, 2010). Bir başka çalışmada ise öğrencilerin %25,5'inin cinsel deneyime sahip olduğu, çoğunluğun ilk cinsel ilişkisini 17 yaşın altında yaşadığı ve aile planlaması yöntemlerini bilmediği ifade edilmiştir (Yıldırım, 2008). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışların yaygınlığının araştırıldığı bir çalışmada, erkeklerde erken yaşta cinsel ilişki deneyimi riskli bir davranış olarak belirlenmiş olup kız öğrencilerin %26,5'inin ve erkeklerin %59,3'ünün cinsel ilişki deneyiminin olduğu ve kız öğrencilerin %35'i ile erkek öğrencilerin %23,5'inin geri çekme yöntemini kullandıkları belirtilmiştir (Atlam, Aldemir ve Altıntoprak, 2017). Gölbaşı ve Kelleci (2011)'nin çalışmasında, öğrencilerin %33,8'inin cinsel deneyiminin olduğu ve cinsel olarak aktif öğrencilerin %51,9'unun cinsel ilişki sırasında korunmadığı belirlenmiştir.

Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalar, onların HIV/AIDS gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı olumsuz tutumlara sahip olduklarını göstermektedir. Yapılan bir çalışmada, öğrencilerin üçte ikisinin hem HIV/AIDS'e hem de HIV/AIDS'li hastalara yönelik tutumlarının olumsuz olduğu belirlenmiştir (Maimati, Shamsuddin, Abdurahim, Tohti ve Memet, 2010). Birleşik Arap Emirlikleri'nde 2294 üniversite öğrencisi ile yapılan bir çalışmada, %85'inin HIV'li bireylere yönelik tutumlarının olumsuz olduğu saptanmıştır (Haroun, El-Saleh, Wood, Mechli, Al-Marzouqi ve Anouti, 2016). Filistin'de yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS taşıyan bireyleri damgaladığı ve ayrımcı tutumlar sergilediği bildirilmiştir (Kanoa, AbuNada, El-Sakka, Kariri ve Al-Hindi, 2015).

Amaç

Bu çalışmada, bir devlet üniversitesinde meslek yüksekokulunda okuyan öğrencilerin AIDS hakkındaki bilgi ve tutum düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Meslek yüksekokulunda okuyan öğrencilerin AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri ne durumdadır?
2. Meslek yüksekokulunda okuyan öğrencilerin AIDS'e yönelik tutumları istendik düzeyde midir?
3. Öğrencilerin AIDS hakkındaki bilgi ve tutum düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
4. Öğrencilerin AIDS hakkındaki bilgi düzeylerini etkileyen sosyodemografik değişkenler nelerdir?
5. Öğrencilerin AIDS'e yönelik tutumlarını etkileyen sosyodemografik değişkenler nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Türü

Bu çalışma, meslek yüksekokulunda okuyan öğrencilerin AIDS hakkındaki bilgi ve tutum düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, İç Anadolu Bölgesinde bir devlet üniversitesinin meslek yüksekokulunda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 440 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden 343 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplandığı zaman diliminde derse devam eden, araştırmaya katılmak için gönüllü olan ve anket ve ölçekleri eksiksiz dolduran öğrenciler araştırma kapsamına alınmışlardır. Evrenin %77,9'una ulaşılmıştır. Tablo 1'de öğrencilerin okudukları bölümler verilmiştir.

Tablo 1: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Bölümlere Göre Dağılımı (n=343)

Bölümler	n	%
Bitki Koruma	17	5,0
Seracılık	9	2,7
Geleneksel El Sanatları	151	44,0

Mimari Dekoratif Sanatlar	45	13,1
Gıda Teknolojisi	21	6,1
Seramik, Cam ve Çinicilik	10	2,9
Mimari Restorasyon	90	26,2

2.3. Veri Toplama Araçları

Veriler Öğrenci Bilgi Formu, AIDS Bilgi Ölçeği ve AIDS Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Demografik Bilgi Formu; öğrencinin bölümü, yaşı, cinsiyeti, mezun olunan lise, mezun olduğu lise, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, ailesinin ekonomik durumu, kendi ekonomik durumu, aile yapısı, üniversite yaşamında kaldığı yer, üniversiteye gelmeden önce yaşadığı yer ve coğrafi bölge, anne ve babasının eğitim düzeyi, anne ve babasının mesleği, AIDS hakkında eğitim alma durumu, AIDS hakkında bilgi almak isteyip istemediği, AIDS hakkında bilgi alma durumu ve bilgiyi aldığı kaynaklar gibi sorulardan oluşmaktadır.

AIDS Bilgi Ölçeği (ABÖ); Aydemir, Yakın ve Arslan (2018) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek; bulaşma yolları (7 madde), korunma ve genel bilgi (9 madde) ve tedavi (5 madde) olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. ABÖ 3'lü Likert tipi bir ölçek olup 21 maddeden oluşmaktadır. Doğru cevap '1', yanlış ve kararsızım cevapları ise '0' olarak değerlendirilir. 4, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 19. maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan, AIDS hakkında bilgi düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bilgi ölçeğinin güvenilirliği 0,76 olarak belirlenmiştir. ABÖ'nün bu çalışmada Cronbach's alfa değeri 0,80 olarak belirlenmiştir.

AIDS Tutum Ölçeği (ATÖ); Aydemir vd. (2018) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek; AIDS'li insanlara karşı olumlu tutum (12 madde) ve stigma (5 madde) olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. ATÖ 5'li Likert tipi bir ölçek olup 17 maddeden oluşmaktadır. Hiç katılmıyorum cevabı '1' ve tamamen katılıyorum cevabı '5' olarak puanlanmaktadır. 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16 ve 17. maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan, AIDS hakkında tutum düzeyinin olumlu olduğuna işaret etmektedir. ATÖ'nün Cronbach's alfa değeri 0,90 olup, bu çalışmada 0.83 olarak belirlenmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Veriler sınıf ortamında, araştırmacılar tarafından öğrencilere araştırma hakkında bilgilendirme yapıldıktan sonra toplanmıştır. Araştırmaya katılmak için gönüllü olan öğrencilere anket ve ölçekler dağıtılmıştır. Anket ve ölçeklerin doldurulması yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

2.5. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili Meslek Yüksekokulu ve Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan yazılı izin alınmıştır (tarih: 22/02/2019 ve no: 2019/52). Araştırma kapsamına alınan öğrencilerden, araştırmaya ilişkin bilgilendirme yapıldıktan sonra sözlü onamları alınmıştır. Araştırmanın her evresinde Helsinki Bildirgesi'nin ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur.

2.6. Verilerin Analizi

Verilerin normal dağılıp dağılmadığına Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiş ve $p < 0,05$ olduğu için verilerin normal dağılmadığına karar verilmiştir. Bu nedenle, verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler ile değişkenlere göre ABÖ ve ATÖ puan ortalamalarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. ABÖ ile ATÖ puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Öğrencilerin %55,4'ü kadın olup %60,1'i birinci sınıfta, %51,9'u 20-21 yaş grubunda, %50,4'ü 3-4 kardeşe sahip, %70,6'sı ailesinin ekonomik düzeyini orta olarak tanımlamakta, %65,9'u çekirdek aile yapısında, %62,7'si KYK yurdunda kalmakta, %53,4'ü ilde yaşamakta ve %42,5'i İç Anadolu Bölgesi'nden gelmektedir. %44,0'ünün annesi ve %35,0'inin babası ilkökul mezunudur (Tablo 2).

Tablo 2: Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri (n=343)

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	190	55,4
	Erkek	153	44,6
Sınıf	Birinci	206	60,1
	İkinci	137	39,9
Yaş	18-19 yaş	90	26,2
	20-21 yaş	178	51,9
	22 ve üzeri yaş	75	21,9
Kardeş sayısı	1-2 kardeş	102	29,7
	3-4 kardeş	173	50,4
	5 ve daha fazla kardeş	68	19,9
Ailesinin ekonomik durumu	İyi	70	20,4
	Orta	242	70,6
	Kötü	31	9,0
Aile tipi	Çekirdek	226	65,9
	Geniş	91	26,5
	Parçalanmış	26	7,6
Üniversite yaşamında kaldığı yer	KYK	215	62,7
	Arkadaşlarıyla evde	65	19,0
	Özel yurt	40	11,7
	Ailesiyle	23	6,6
Yaşadığı yer	İl	183	53,4

	İlçe	108	31,4
	Köy	52	15,2
Yaşadığı coğrafi bölge	Ege	29	8,5
	Akdeniz	80	23,3
	Marmara	40	11,6
	Karadeniz	17	5,0
	Doğu Anadolu	14	4,1
	İç Anadolu	146	42,5
	Güneydoğu	17	5,0
	Anne eğitim durumu	Üniversite	17
Lise		50	14,6
Ortaokul		75	21,9
İlkokul		151	44,0
Okuryazar		16	4,7
Okuryazar değil		34	9,8
Baba eğitim durumu	Üniversite	21	6,1
	Lise	85	24,8
	Ortaokul	101	29,4
	İlkokul	120	35,0
	Okuryazar	11	3,2
	Okuryazar değil	5	1,5

Öğrencilerin %76,7'si AIDS hakkında eğitim almadığını, %57,1'i AIDS hakkında eğitim almak istediğini ve %76,7'si AIDS hakkında önceden bilgi aldığını bildirmiştir. %23,6'sı televizyondan, %19,8'i internetten ve %6,8'i de arkadaşlarından bilgi aldığını ifade etmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Öğrencilerin AIDS Hakkında Bilgi Düzeyleri ve Kaynakları (n=343)

Değişkenler		n	%
AIDS hakkında eğitim alma durumu	Evet	80	23,3
	Hayır	263	76,7
AIDS hakkında eğitim almak ister misiniz?	Evet	196	57,1
	Hayır	147	42,9

AIDS hakkında daha önceden bilgi aldınız mı?	Evet	263	76,7
	Hayır	80	23,3
AIDS hakkındaki bilgiyi nereden aldınız?*	Bilgim yok	80	9,9
	Televizyon	105	23,6
	Konferans	37	4,6
	Dizi/Film	52	6,5
	Dergi	19	2,4
	Radyo	7	0,9
	Aile	15	1,9
	Arkadaş	55	6,8
	İnternet	160	19,8
	Kitap	40	5,0
	Poster	8	1,0
	Broşür	26	3,2
	Gazete	28	3,5
	Okul	46	5,7
Sağlık personeli	42	5,2	

*Katılımcılar birden fazla seçenek işaretlemişler ve değerlendirme bu doğrultuda yapılmıştır.

Öğrencilerin ABÖ'den aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; bulaşma yolları için $5,10 \pm 2,12$, korunma ve genel bilgi için $4,19 \pm 2,31$ ve tedavi için $3,98 \pm 1,19$ olduğu belirlenmiştir. ATÖ puan ortalamaları ise olumlu tutum için $34,2 \pm 8,14$ ve stigma için $18,2 \pm 4,42$ 'dir (Tablo 4).

Tablo 4: Öğrencilerin ABÖ ve ATÖ Puan Ortalamaları

Ölçekler		Ortalama	Standart Sapma
AIDS Bilgi Ölçeği	Bulaşma yolları	5,10	2,12
	Korunma ve genel bilgi	4,19	2,31
	Tedavi	3,98	1,19
AIDS Tutum Ölçeği	Olumlu tutum	34,2	8,14
	Stigma	18,2	4,42

Korelasyon sonucunda (Tablo 5), bulaşma yolları ile olumlu tutum arasında zayıf ve pozitif yönde, bulaşma yolları ile stigma arasında zayıf ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Ayrıca, korunma ve genel bilgi ile stigma arasında zayıf ve pozitif yönde ve tedavi ile stigma arasında zayıf ve negatif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 5: Öğrencilerin ABÖ ve ATÖ Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

		AIDS Tutum Ölçeği		
			Olumlu tutum	Stigma
AIDS Bilgi Ölçeği	Bulaşma yolları	r	,128*	-,121*
		p	,017	,025
	Korunma ve genel bilgi	r	-,097	,211**
		p	,074	,000
	Tedavi	r	-,068	-,213**
		p	,207	,000

Yapılan karşılaştırmalarda yaşın, cinsiyetin, kardeş sayısının, yaşanılan coğrafi bölgenin, babanın eğitim düzeyinin ve AIDS hakkında bilgi alma durumunun ABÖ puanlarını etkilediği belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 6).

Tablo 6: Öğrencilerin ABÖ Puan Ortalamalarını Etkileyen Faktörler

Değişkenler		AIDS Bilgi Ölçeği					
		Bulaşma yolları		Korunma ve genel bilgi		Tedavi	
		X	SS	X	SS	X	SS
Yaş	18-19 yaş	4,58	2,28	4,14	2,33	3,81	1,35
	20-21 yaş	5,30	1,97	3,87	2,27	4,02	1,10
	22 ≥	5,24	2,19	5,02	2,18	4,08	1,17
	χ^2	7,646		13,225		1,869	
	p	,022		,001		,393	
Cinsiyet	Kadın	4,93	2,16	3,69	2,09	3,97	1,16
	Erkek	5,31	2,06	4,82	2,42	3,99	1,22
	z	-1,922		-4,686		-,480	
	p	,055		,000		,631	
Kardeş	1-2 kardeş	5,11	2,21	4,58	2,39	3,94	1,17

sayısı	3-4 kardeş	5,39	1,99	3,91	2,25	4,09	1,13
	5 ≥	4,33	2,15	4,33	2,25	3,76	1,32
	χ^2	14,197		5,546		3,532	
	p	,001		,062		,171	
Yaşadığı coğrafi bölge	Ege	5,51	1,66	3,65	2,39	4,06	1,09
	Akdeniz	5,08	2,26	3,96	2,26	4,11	1,10
	Marmara	4,55	2,27	4,92	2,65	3,67	1,30
	Karadeniz	4,35	2,64	4,29	1,92	3,94	1,08
	Doğu Anadolu	6,14	1,65	3,50	2,37	4,14	1,29
	İç Anadolu	5,25	2,00	4,21	2,26	4,04	1,17
	Güneydoğu	4,41	2,15	4,82	1,97	3,29	1,44
	χ^2	13,318		9,355		10,001	
	p	,038		,155		,125	
Baba eğitim durumu	Üniversite	4,28	2,21	4,28	2,53	3,76	,94
	Lise	5,32	2,04	4,60	2,12	3,90	1,22
	Ortaokul	4,91	2,27	4,35	2,50	4,059	1,15
	İlkokul	5,22	2,02	3,66	2,17	4,05	1,17
	Okuryazar	5,09	2,42	5,36	2,37	3,09	1,70
	Okuryazar değil	5,80	1,09	4,00	1,00	4,80	,44
	χ^2	5,591		12,460		10,716	
	p	,348		,029		,057	
AIDS hakkında bilgi	Almış	5,05	2,14	4,30	2,56	4,00	1,20
	Almamış	5,12	2,12	4,16	2,23	3,97	1,19
	z	-1,952		-4,679		-1,354	
	p	,051		,000		,176	

Cinsiyete göre ATÖ puan ortalamaları incelendiğinde (Tablo 7), kadınların AIDS'e yönelik olumlu tutum puanları (35,66) erkek öğrencilerinkinden (32,41) yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Babası okuryazar olmayan ve okuryazar olan öğrenciler ile babası üniversite mezunu olan öğrencilerin stigma puan ortalamalarının diğer öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu saptanmış ve aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 7: Öğrencilerin ATÖ Puan Ortalamalarını Etkileyen Faktörler

Değişkenler		AIDS Tutum Ölçeği			
		Olumlu Tutum		Stigma	
		X	SS	X	SS
Cinsiyet	Kadın	35,66	8,01	18,34	4,42
	Erkek	32,41	7,97	18,22	4,44
	z	-3,841		-,210	
	p	,000		,834	
Baba eğitim durumu	Üniversite	32,52	8,56	20,23	3,87
	Lise	34,02	8,36	18,35	4,66
	Ortaokul	33,86	9,08	18,37	4,38
	İlkokul	34,55	7,07	17,51	4,07
	Okuryazar	37,27	8,77	20,90	5,22
	Okuryazar değil	37,20	6,26	20,20	6,14
	χ^2	2,267		13,700	
	p	,811		,018	

4. Tartışma

Araştırmada, öğrencilerin AIDS'in bulaşma yolları ve tedavisi konusundaki bilgi düzeylerinin iyi olduğu, ancak korunma ve genel bilgi boyutunda orta düzeyde bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS hakkında bilgi düzeylerinin ve tutumlarının değerlendirildiği bir çalışmada, öğrencilerin %48,3'ü konu hakkında az bilgiye sahip olduklarını bildirmişlerdir (Avcıkurt, 2014). Tıp ve mühendislik bölümlerinde okuyan öğrenciler ile yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %98,6'sının HIV/AIDS konusunda bilgi sahibi oldukları, ancak yaklaşık yarısının aile planlaması konusunda yanlış bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir (Özalp ve diğ., 2012). Çin'de yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin %74,5'inin HIV/AIDS ve risk faktörleri hakkında ortalamanın üstünde bilgi düzeyine sahip oldukları saptanmıştır (Maimati ve diğ., 2010). Çin'de üniversite öğrencilerinin HIV'e ilişkin bilgi düzeylerini değerlendirmek için yapılan bir başka çalışmada, öğrencilerin sadece %11'i bulaşma yolu ve %24'ü kondom kullanımının koruyucu etkisi hakkında bilgi sahibi olduklarını ifade etmişlerdir (Tung, Hu, Efird, Su ve Yu, 2013). Etiyopya'da üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada ise sadece %45,7'sinin HIV/AIDS hakkında bilgi sahibi oldukları bulunmuştur (Mulu, Abera ve Yimer, 2014). Görüldüğü gibi öğrencilerin genel anlamda AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri çok da yüksek değildir. Öğrencilerin %76,7'sinin AIDS hakkında eğitim almadığını da göz önünde bulundurursak bu durum, öğrencilerin konuya ilişkin, özellikle korunma ve genel bilgi boyutunda eğitime gereksinim duyduklarını göstermektedir.

Araştırmada, öğrencilerin AIDS'e yönelik olumlu tutumlarının orta düzeyde olduğu, buna karşın AIDS'li bireylere yönelik stigma konusundaki tutumlarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %73,5'inin HIV/AIDS'li bir kişiye karşı doğru tutum sergiledikleri saptanmıştır (Özdemir ve diğ., 2006). Yurt dışında yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin sadece %33,3'ünün HIV/AIDS'e ve HIV/AIDS'li hastaya yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları bildirilmiştir (Maimati ve diğ., 2010). Kamerun'da 13-25 yaşlarındaki 464 öğrenci ile yapılan bir çalışmada ise yaklaşık yarısının HIV'li bireylere karşı olumsuz tutumlara sahip oldukları belirtilmiştir (Nubed ve Akoachere, 2016). Yapılan çalışmalarda, sağlıkla ilgili alanlarda okuyan öğrencilerin HIV/AIDS'e yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir (Govender, Nel ve Maponye, 2018; Reddy, Bommireddy, Pachava, Chandu, Yaddanapalli ve Lodagala, 2018). Bu çalışmada öğrencilerin AIDS'e yönelik olumlu tutumlarının orta düzeyde olması, onların bu konuda bilgiye ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, öğrencilerin HIV/AIDS gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda dersler veya eğitimler alması, yani riskli cinsel davranışlar, korunma yöntemleri ve tek eşlilik gibi konularda bilgilerinin artırılması onların HIV/AIDS'e karşı tutumlarını olumlu anlamda geliştirebilir.

Araştırmada, öğrencilerin AIDS hakkında bilgi düzeyleri ile AIDS'e yönelik olumlu tutumları arasında pozitif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu, stigma ile arasında ise negatif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, HIV/AIDS hakkındaki doğru bilgi düzeyinin öğrencilerin tutum ve davranışlarına yeteri kadar yansımadağı belirlenmiştir (Özdemir ve diğ., 2006). Lise öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, HIV/AIDS'e ilişkin bilgi düzeyi ile tutum arasında önemli bir ilişki olduğu, ancak öğrencilerin %95,5'i konuya ilişkin bilgi sahibi iken sadece %63,1'inin olumlu tutumlara sahip oldukları saptanmıştır (Adeboye, Yongsong, Akinwumi ve James, 2016). Bir başka çalışmada ise orta ve yüksek düzeyde bilgi sahibi olan öğrencilerin daha olumlu tutumlara sahip oldukları, ancak yeterli bilgi düzeyine sahip olmanın güvenli uygulamalar yapmayı göstermediği bulunmuştur (Nubed ve Akoachere, 2016). Bu çalışmada elde edilen bulgu doğrultusunda, öğrencilerin AIDS hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duydukları söylenebilir. Çünkü öğrencilerin %76,7'si AIDS hakkında eğitim almadığını, %57,1'i AIDS hakkında eğitim almak istediğini ve AIDS hakkında bilgi sahibi olanların %23,6'sının televizyondan, %19,8'inin internetten ve %6,8'inin de arkadaşlarından bilgi aldıkları belirlenmiştir. Öyleyse, öğrencilerin bilgi ve tutumlarını geliştirmek için eğitim müfredatına konuya ilişkin seçmeli derslerin ya da eğitim programlarının entegre edilmesi gerekmektedir.

Araştırmada yaşın, cinsiyetin, kardeş sayısının, yaşanan coğrafi bölgenin, babanın eğitim düzeyinin ve AIDS hakkında bilgi alma durumunun ABÖ puanlarını etkilediği belirlenmiştir. Benzer şekilde, üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgi düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışmada, erkek öğrencilerin ve lisede cinsel sağlık eğitimi alan öğrencilerin bilgi düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır (Siyez ve Siyez, 2009). Lise öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışmada, cinsiyeti erkek, baba eğitim düzeyi yüksek ve gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin bilgi düzeylerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir (Kaya, Akıllı ve Sezek, 2010). Yurt dışında yapılan bir çalışmada, 15-24 yaşlarındaki kadınların HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeylerini yaş, yaşadığı yer, eğitim, din, evlilik durumu ve gelir düzeyi gibi sosyodemografik değişkenlerin etkilediği saptanmıştır (Gebremedhin, Youjje ve Tesfamariam, 2017). Sosyodemografik özelliklerin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyini etkilediği görülmektedir.

Cinselliğin bazı toplumlarda tabu olması nedeniyle bilgiye ve deneyime erkeklerin kadınlara göre daha kolay ulaştığı, bu durumun onların bilgi düzeylerinin daha fazla olmasında etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmada son olarak cinsiyetin ve baba eğitim düzeyinin öğrencilerin stigma puan ortalamalarını etkilediği bulunmuştur. Çin’de yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS’e yönelik tutum puanlarını cinsiyetin etkilemediği, ancak HIV’in bulaşmasına ilişkin yüksek riskli davranışların erkekler arasında daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Maimati ve diğ., 2010). Nijerya ve Kongo’da yürütülen bir çalışmada, 15-24 yaşlarındaki kadınların HIV/AIDS’li bireylere yönelik tutumlarını yaş, eğitim, din, evlilik durumu, gelir ve bilgi düzeylerinin etkilediği saptanmıştır (Gebremedhin, Youjie ve Tesfamariam, 2017). Ayrıca, yapılan çalışmalar erkeklerin kadınlara göre daha fazla riskli cinsel davranışlarda bulunduğunu göstermektedir (Maimati ve diğ., 2010; Govender, Nel ve Maponye, 2018). Bu durum, erkelerin cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma, aile planlaması yöntemleri ve tek eşlilik konusunda bilgiye gereksinim duyduklarını gösteren önemli bir bulgudur. Ayrıca, dolaylı yollardan da olsa eğitimin tutumlar üzerinde ne kadar etkili olduğunu da göstermektedir.

4.1. Araştırmanın Sınırlılıkları

Öncelikle, bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, sadece bu örneklem için geçerlidir; bütün üniversite öğrencilerine genelleme yapılamaz. Toplanan verilerin doğruluğunun öğrencilerin bildirimlerine dayalı olması, araştırmanın bir diğer sınırlılığı olarak kabul edilebilir. Son olarak, öğrencilerin cinsel deneyimleri, ilk cinsel deneyim yaşı, aktif bir cinsel yaşamın varlığı, cinsel deneyim sırasında korunup korunmadığı ve aile planlaması yöntemleri hakkında bilgi düzeyi gibi değişkenlerin değerlendirilmesi de konunun daha kapsamlı irdelenmesine yol açabilirdi.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin AIDS’in bulaşma yolları ve tedavisi konusundaki bilgi düzeylerinin iyi olduğu, ancak korunma ve genel bilgi boyutunda orta düzeyde bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin AIDS’e yönelik olumlu tutumlarının orta düzeyde olduğu, buna karşın AIDS’li bireylere yönelik stigma konusundaki tutumlarının iyi düzeyde olduğu da belirlenmiştir. Öğrencilerin AIDS hakkında bilgi düzeyleri ile AIDS’e yönelik tutumları arasında zayıf bir ilişki olduğu saptanırken %76,7’sinin AIDS hakkında eğitim almadığı ve %57,1’inin AIDS hakkında eğitim almak istediği saptanmıştır. Araştırmada yaşın, cinsiyetin, kardeş sayısının, yaşanan coğrafi bölgenin, babanın eğitim düzeyinin ve AIDS hakkında bilgi alma durumunun öğrencilerin AIDS hakkındaki bilgi düzeylerini etkilediği belirlenmiştir. Son olarak, cinsiyetin ve baba eğitim düzeyinin öğrencilerin stigma puan ortalamalarını etkilediği bulunmuştur. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin AIDS hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduklarını ve olumlu tutum konusunda desteklenmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular doğrultusunda, üniversite öğrencilerine yönelik HIV/AIDS gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklar, aile planlaması yöntemleri, riskli cinsel davranışlar ve cinsel sağlık gibi konularda eğitim verilmesi önerilmiştir.

KAYNAKLAR

- Adeboye, A., Yongsong, Q., Akinwumi, O., James, N. (2016). Knowledge, attitude and practices of HIV/AIDS among high school students in Eastern Cape, South Africa. *Journal of Human Ecology*, 54(2), 78-86.
- Aslan, E., Bektaş, H., Başgöl, Ş., Demir, S., Vural, P.I. (2014). Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık konusundaki bilgi düzeyleri ve davranışları. *Sted*, 23(5), 174-182.
- Atlam, D.H., Aldemir, E., Altıntoprak, A.E. (2017). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışların yaygınlığı ve madde kullanımı ilişkisi. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30, 287-298.
- Avcıkurt, A.S. (2014). Balıkesir üniversitesi öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Balıkesir Health Sciences Journal*, 3(2), 79-86.
- Aydemir, N., Yakın, İ., Arslan, H. (2018). AIDS bilgi ve tutum ölçeklerinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin sınanması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 38(1), 73-93.
- Civil, B., Yıldız, H.(2010). Erkek öğrencilerin cinsel deneyimleri ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşleri. *DEUHYO ED*, 3(2), 58-64.
- Çınar, İ.O., Özkan, S., Aslan, G.K., Alataş, E. (2019). Knowledge and behavior of university students toward human papillomavirus and vaccination. *Asian Pacific Journal of Oncology Nursing*, 6, 300-3007.
- Ekşi, Z., Kömürcü, N. (2014). Knowledge level of university students about sexually transmitted diseases. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 122, 465-472.
- Gebremedhin, S.A., Youjie, W., Tesfamariam, E.H. (2017). Predictors of HIV/AIDS knowledge and attitude among young women of Nigeria and Democratic Republic of Congo: cross-sectional study. *Journal of AIDS & Clinical Research*, 8(3), 1000677.
- Govender, I., Nel, K., Maponye, E. (2018). Knowledge, attitude, behaviour and beliefs of Sefako Makgatho Health Sciences University undergraduate students regarding HIV and AIDS. *International Journal of Infectious Diseases*, 73S, 3-398.
- Gökengin, D. (2018). Türkiye’de HIV enfeksiyonu: hedefe ne kadaryakınız? *Klimik Dergisi*,31(1), 4-10.
- Gölbaşı, Z., Kelleci, M. (2011). Sexual experience and risky sexual behaviours of Turkish university students. *Archives of Gynecology & Obstetrics*, 283, 531-537.
- Haroun, D., El-Saleh, O., Wood, L., Mechli, R., Al-Marzouqi, N.,Anouti, S. (2016). Assessing knowledge of, and attitudes to, HIV/AIDS among university students in the United Arab Emirates. *PLoS ONE*, 11(2), e0149920.
- Kanoa, B.J., AbuNada, O.S., El-Sakka, M.A., Kariri, M.A., Al-Hindi, A.I. (2015). A survey on the knowledge and attitudes among the students of Al-Azhar University to HIV/AIDS, the Gaza Strip-Palestine. *Turkish Journal of Public Health*, 13(3), 217-229.
- Kaya, E., Akıllı, M., Sezek, F. (2010). Lise öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 139-145.
- Klimik Derneği. (2016). HIV Bilgilendirme Kitabı. (cited: 2019 december 13). Available from: <https://www.klimik.org.tr/wp-content/uploads/2016/11/HIV.BILGILENDIRME.KITABI.pdf>.

- Maimati, N., Shamsuddin, K., Abdurahim, A., Tohti, N., Memet, R. (2010). Knowledge, attitude and practice regarding HIV/AIDS among university students in Xinjiang. *Global Journal of Health Science*, 2(2), 51-60.
- Mulu, W., Abera, B., Yimer, M. (2014). Knowledge, attitude and practices on HIV/AIDS among students of Bahir Dar University. *Science Journal of Public Health*, 2(2), 78-86.
- Nubed, C.K., Akoachere, J.F.T.K. (2016). Knowledge, attitudes and practices regarding HIV/AIDS among senior secondary school students in Fako Division, South West Region, Cameroon. *BMC Public Health*, 16, 847.
- Özalp, S., Tanır, H.M., Ilgın, H., Karataş, A., Ilgın, B. (2012). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tıp ve mühendislik fakültesi öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve aile planlaması konusundaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Düzce Medical Journal*, 14(3), 18-21.
- Özdemir, M., Feyzioğlu, B., Doğan, M., Baykan, M., Baysal, B. (2006). Üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Türk HIV/AIDS Dergisi*, 9(1), 10-16.
- Reddy, A., Bommireddy, V.S., Pachava, S., Chandu, V.C., Yaddanapalli, S.C., Lodagala, A. (2018). HIV knowledge, attitude, and practices among nursing students in Guntur city. *Journal of NTR University Health Sciences*, 7, 162-167.
- Sağlık Bakanlığı. (2019). HIV-AIDS İstatistik. (cited: 2019 March 01). Available from: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasici-hastaliklar/862-hiv-aids/1135-h%C4%B1v-aids-istatistik.html>.
- Siyez, D.M., Siyez, , E. (2009). Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Journal of Urology*, 35(1), 49-55.
- Tung, W.C., Hu, J., Efird, J.T., Su, W., Yu, L. (2013). HIV knowledge and condom intention among sexually abstinent Chinese students. *International Nursing Review*, 60(3), 366-373.
- Tümer, A., Ünal, S. (2001). HIV/AIDS epidemiyolojisi ve korunma. *Sted*, 10(12), 446-449.
- UNAIDS Data. (2018). Geneva: Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS). (cited: 2019 March 01). Available from: http://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/unaid-data-2018_en.pdf.
- Yazganoğlu, K.D., Özarmağan, G., Tozeren, A., Özgülner, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar hakkında bilgi, tutum ve davranışları. *Turkderm-Archives of the Turkish Dermatology and Venerology*, 46, 20-25.
- Yıldırım, T. (2008). *Üniversite Çağındaki Ergenlerin Cinsel Bilgi, Tutum ve Davranışları*, Uzmanlık Tezi, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Edirne.